

একবৰ্ষী ঘাঁহৰ কৃষি প্ৰণালী

ডাঃ অসীম কুমাৰ শইকীয়া
শ্ৰী স্বপন কুমাৰ শৰ্মা
শ্ৰী গুঞ্জন গগৈ

কৃষি বিজ্ঞান কেন্দ্ৰ, ধেমাজি
অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়
চিলাপথাৰ

(জনজাতীয় উপ-আঁচনিৰ অধীনত কেন্দ্ৰীয় শুষ্ক ভূমি কৃষি গৱেষণা প্ৰতিষ্ঠান (CRIDA),
ভাৰতীয় কৃষি গৱেষণা পৰিষদ (ICAR) ৰ আৰ্থিক অনুদানত মুদ্ৰিত)

গোপাম এখনত হোৱা মুঠ উৎপাদন ব্যয়ৰ ৬০-৬৫ শতাংশই খাদ্যৰ বাবে হয় আৰু ফলস্বৰূপে খাদ্যৰ ওপৰতে পামখনৰ অৰ্থনীতি বহু পৰিমাণে নিৰ্ভৰ কৰে। দেখা যায়, দুগুপাম এখনত খাদ্যৰ শিতানত হোৱা মুঠ খৰচৰ পৰিমাণ কমাই লাভৰ পৰিমাণ বঢ়াবলৈ হ'লে উন্নত জাতৰ ঘাঁহ শস্য, যিবোৰত যথেষ্ট পৰিমাণে পোষত দ্ৰব্য থাকে সেইবোৰৰ খেতি কৰাতো অতিকৈ প্ৰয়োজনীয় হৈ পৰিছে। পৰ্যাপ্ত পৰিমাণৰ সেইজীয়া ঘাঁহৰ যোগানৰ দ্বাৰা সুসম দানাৰ প্ৰয়োজনীয়তা কমাব পাৰি আৰু ফলস্বৰূপে পামখনৰ মুঠ উৎপাদন খৰচ কমি যায়। গতিকে গোটেই বছৰটোৰ কাৰণে হোৱাকৈ পামখনত থকা গৰুৰ সংখ্যাৰ ওপত নিৰ্ভৰ কৰি আৱশ্যকীয় ঘাঁহখিনি নিজে খেতি কৰি লব লাগে।

পশুখনৰ খাদ্য হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা ঘাঁহ শস্যসমূহক প্ৰধানত দুটা ভাগত ভাগ কৰা হয়। এবিধ হ'ল একবৰ্ষী ঘাঁহ শস্য আৰু অনবিধ হ'ল বহুবৰ্ষী ঘাঁহ শস্য। একবৰ্ষী ঘাঁহ শস্যবোৰৰ খেতি প্ৰতিবছৰতে কৰিব লাগে আৰু কাটি খুৱাব লাগে। কোনটো ঘাঁহ এবাৰ আৰু কোনোটো দুবাৰ বা তিনিবাৰ কাটিব পাৰি। এনে ঘাঁহ শস্যৰ একোটা অংশ নকটাকৈ ৰাখি তাৰ পৰা পোৱা গুটিখিনি সাঁচ হিচাপে ৰাখিব লাগে আৰু পিছৰ বছৰত সেইখিনি সিচি পুনৰ ঘাঁহ শস্য বিধৰ খেতি কৰিব পাৰি। অনহাতে বহুবৰ্ষী ঘাঁহবোৰ পথাৰত এবাৰ লগালে তাক বাৰে বাৰে লগোৱাৰ সলনি তিনি-চাৰি বছৰলৈকে এক নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ ব্যৱধানত কাটি খুৱাই থাকিব পাৰি।

একবৰ্ষী ঘাঁহ শস্য :-

একবৰ্ষীয়া ঘাঁহ শস্যৰ ভিতৰত বৰ্ষাকালীন বতৰত দীননাথ, গোমধান, ৰীণা ঘাঁহ, লেচৰা মাহ, বেজীয়া মাহ, বজ্ৰা আদিয়েই প্ৰধান। শীতকালক কৰা প্ৰধান ঘাঁহশস্য বিধ হৈছে আট ঘাঁহ। অনহাতে ৰবিশস্যৰ বতৰত মটৰ মাহ, খেচাৰি মাহ আদি শস্যসমূহ একক শস্য প্ৰণালী

হিচাপে আৰু অন্যান্য শস্যৰ লগতো শস্যক্ৰম হিচাপে কৰিব পাৰি। গোমধানৰ খেতি বৰিশস্যৰ দিনতো কৰিব পাৰি।

মাটি নিৰ্বাচন :-

একবৰ্ষীয় ঘাঁহ শস্যসমূহ যিকোনো ধৰণৰ পানী নোৰোৱা বাম মাটিত কৰিব পাৰি যদিও অধিক উৎপাদনৰ বাবে সাৰুৱা, বালিচঁহীয়া বা মধ্যমীয়া মাটি উপযুক্ত হয়। বীজ সিচাৰ আগতে তিনি-চাৰি বাৰ বাই মৈয়াই লৈ জাৰৰ জোঠৰবোৰ চফা কৰি লব লাগে।

একবৰ্ষী ঘাঁহ শস্যৰ উন্নত জাত, বীজৰ পৰিমাণ আৰু শাৰীৰ মাজৰ ব্যৱধান :-

বৰ্তমান সময়ত উপলব্ধ বা কৰিব পৰা উন্নত ঘাঁহ শস্যৰ জাত, প্ৰতিবিঘা মাটিত বিভিন্ন শস্যৰ বীজৰ পৰিমাণ আৰু শস্য সিচোতে শাৰী বিলাকৰ মাজত ৰাখিব লগা ব্যৱধানৰ বিষয়ে তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

শস্য	উন্নত জাত	বীজৰ পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ/বিঘা)	শাৰীৰ দূৰত্ব (চেঃ মিঃ)
দীননাথ	বুন্দেল, জে. পি- ১২	২	৩০
গোমধান	আফ্ৰিকান টল, গংগা-৫, বিজয়	৫	৩০
ৰীণা ঘাঁহ	চিৰ্চা, টি. এল.-১৬	৬	৩০
লেচেৰা মাহ	বিধান-১, বিধান-২, কে-১	৫	৩০
অ'ট	কেণ্ট, জে. এইচ. অ- ৮২২	১৩	২৫
মটৰ মাহ	টি - ১৬৩, ৰান্না	৭	৩০
খেচাৰী মাহ	নিৰ্মল	৫	৩০

সাৰ প্ৰয়োগ :-

একবৰ্ষীয় ঘাঁহ শস্যৰ খেতি কৰোতে তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হিচাপত পচন সাৰৰ লগতে অন্যান্য ৰাসায়নিক সাৰ সমূহ প্ৰয়োগ কৰিব লাগে।

শস্য	পচন সাৰ (কুইণ্টল/বিঘা)	ইউৰীয়া (কিঃ গ্ৰাঃ/বিঘা)	ছপাৰ ফ'সফেট (কিঃ গ্ৰাঃ/বিঘা)	পটাছ (কিঃ গ্ৰাঃ/বিঘা)
দীননাথ	৬-৮	৮	৩০	৬
গোমধান	৬-৮	৯	২৫	৭
ৰীণা ঘাঁহ	৫	২৪	৩৪	৮
লেচেৰা মাহ	৫	৬	৩৫	৫
অ'ট	৫	১২	১৮	৬
মটৰ মাহ	৬	৬	৪০	-
খেচাৰী মাহ	৬	৬	৪০	-

জলসিঞ্চন :-

বৰ্ষাকালীন ঘাঁহ শস্যসমূহত সাধাৰণতে জলসিঞ্চনৰ প্ৰয়োজন নহয়। শীতকালীন ঘাঁহ শস্যসমূহত এবাৰ বা দুবাৰ পাতলীয়াকৈ পানী যোগান ধৰাতো প্ৰয়োজনীয়।

অপতৃণ নিয়ন্ত্ৰণ :-

সকলো একবৰ্ষী ঘাঁহ শস্যৰ খেতিতে গুটি সিচাৰ ২৫-৩০ দিনৰ ভিতৰত এবাৰ আৰু প্ৰয়োজন সাপেক্ষে মাজে মাজে অপতৃণ নিয়ন্ত্ৰণৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

শস্য চপোৱা বা ঘাঁহ কটাৰ সময় :-

সাধাৰণতে ফুল ফুলাৰ আগে আগে আৰম্ভ কৰি ৫০ শতাংশ ফুল ফুলাৰ অৱস্থাত সেউজীয়া ঘাঁহ হিচাপে এই ঘাঁহ শস্যসমূহ কাটিব পাৰি। দীননাথ, বীণাঘাঁহ আৰু অ'ট ঘাঁহ দুবাবো কাটিব পাৰি। দীননাথ আৰু বীণাঘাঁহ ৰোৱাৰ ৭০-৮০ দিন আৰু অ'ট ঘাঁহ সিচাৰ পৰা ৫০-৫৫ দিনৰ পিছত প্ৰথমবাৰ কাটিব পৰা যায়।

সেউজীয়া ঘাঁহৰ উৎপাদন :-

নিৰ্দিষ্ট সময়মতে ঘাঁহ শস্য সমূহৰ বাবে উপযুক্ত মাটিত, নিৰ্ধাৰিত পৰিমাণৰ সাৰ, বীজ আদি ব্যৱহাৰ কৰি খেতি কৰিলে প্ৰতি বিঘা মাটিৰ পৰা ৫০-৬০ কুইণ্টল দীননাথ ঘাঁহ, ৫০-৫৫ কুঃ গোমধান ঘাঁহ, ৪০-৫০ কুঃ বীণাঘাঁহ, ২৫-৩০ কুঃ লেচেৰা মাহ, ৪০ কুঃ অ'ট ঘাঁহ, ১২-১৪ কুঃ মটৰ আৰু ১০-১২ কুঃ খেচাৰি মাহ সেউজীয়া ঘাঁহ উৎপাদন পাব পাৰি।

সম্পাদনা সমিতি —

- সম্পাদক : গুঞ্জন গগৈ, আঁচনি সমন্বয়ক (তত্ত্বাবধায়ক),
কৃষি বিজ্ঞান কেন্দ্ৰ, ধেমাজি
- সহঃ সম্পাদক : ড° পল্লৱ কুমাৰ শৰ্মা, মুখ্য বিজ্ঞানী, (AICRPDA),
বিশ্বনাথ কৃষি মহাবিদ্যালয়
- : ড° ৰঞ্জিত কুমাৰ সাউদ, সহযোগী সঞ্চালক, সম্প্ৰসাৰণ শিক্ষা সঞ্চালকালয়
- : মনোৰঞ্জন গগৈ, বিষয় বস্তু বিশেষজ্ঞ (গাৰ্হস্থ্য বিজ্ঞান)
- সদস্য : ডাঃ অসীম কুমাৰ শইকীয়া, বিভা ওজা, বিনীতা কোঁৱৰ, স্বপন কুমাৰ শৰ্মা
- অলংকৰণ : বিষ্ণু নাৰায়ণ ফুকন, আঁচনি সহায়ক (কম্পিউটাৰ)